

MOWA DZIECKA

INFORMATOR DLA RODZICÓW I NAUCZYCIELI

OD 0 DO 4 LAT

MOWA to dźwiękowe porozumiewanie się ludzi. Można w niej wyodrębnić proces nadawania i odbioru oraz mówienia i rozumienia. Rozwój mowy dziecka przebiega w etapach:

1. **OKRES MELODII** (pierwszy rok życia)

- **Głuzenie**

Dziecko krzykiem wita świat i przez pierwsze kilka miesięcy sygnalizuje w ten sposób swoje potrzeby i wzywa pomocy. Początkiem komunikacji językowej jest chwila, w której maluch zaczyna kojarzyć, że mama pojawia się zawsze wtedy, gdy on głośno płacze. Płacz staje się od tego momentu świadomym środkiem komunikowania światu swoich potrzeb („daj mi jeść!!!”, „zimno mi!”, „przytul mnie!”) dziecko w tym wydaje przypadkowe dźwięki.

MAMO, TATO: krzyk niemowlęcia to także ćwiczenie oddechowe- podczas płaczu płuca dziecka pracują podobnie jak płuca dorosłego podczas mówienia. Jednak płaczu nie wolna traktować jako „ćwiczenia płuc”. Pamiętaj, że krtani i płuca malucha są bardzo delikatne- na skutek nadmiernego wysiłku łatwo może dojść do ich przekrwawieni i nadwyrężenia.

- **Gaworzenie**

Pojawiające się w siódmym, ósmym miesiącu gaworzenie jest już świadomym produkowaniem melodyjnych i rytmicznych dźwięków. Ten rodzaj śpiewu to także doskonały trening słuchu- dziecko z upodobaniem powtarza wtedy całe ciągi sylab („ma-ma”, „pa- pa”, „la- la”)nie tylko zasłyszane od dorosłych, ale także wymyślone przez siebie.

MAMO, TATO: w tym okresie dochodzi do pierwszego porozumiewania się malucha z rodzicami- dziecko już nie tylko „patrzy za głosem”, ale zaczyna reagować na jego melodię. Jeśli zwracasz się do malucha pieszczotliwie- uśmiecha się, jeśli mówisz tonem surowym- wykrzywia buzie do płaczu. Pamiętaj, że przedłużające się gruchanie i brak gaworzenia to sygnał, że dziecko może mieć problemy ze słuchem. Skonsultuj się wtedy ze specjalistą. W tym okresie gaworzeniu rozwojowi mowy sprzyja intensywny rozwój fizyczny dziecka. Raczujący maluch ma wiele okazji do urozmaiconych zabaw, do pokazywania i nazywania nowych przedmiotów, do naśladownictwa. To niezwykle wzbogaca repertuar wydawanych dźwięków. Staraj się jak najwięcej rozmawiać z dzieckiem. Czytaj książeczki, opowiadaj o tym, co widzicie na obrazkach. Częste kierowanie słów do malca, nawet do niemowlęcia, to jedyny sposób by pobudzić go do mówienia.

2. **OKRES WYRAZU** (drugi rok życia)

Roczny maluch może już nazywać ze zrozumieniem najbliższe mu osoby oraz wyrażać nie tylko żądanie („da!”), ale i sprzeciw („nie!”). znaczenie słów poznaje w konkretnych sytuacjach- gdy mówi „pa, pa” wie, że trzeba jednocześnie pomachać ręką. Znikają powoli wyrazy dźwiękonaśladowcze- miejsce „miau, miau” i „hau, hau” zajmują „kot” i „pies”. Zasób słów , jakim posługuje się dziecko w tym okresie jest już całkiem spory. Pojawiają się pierwsze dwuwyrazowe zdania. Jednak w tej dziedzinie istnieją duże różnice indywidualne. Są dzieci, które znają ich naprawdę dużo, ale bywa, że maluch w wieku dwóch lat posługuje się tylko kilkudziesięcioma wyrazami.

MAMO, TATO: jeśli dużo z dzieckiem rozmawiasz, czytasz mu śpiewasz, to jego słownictwo będzie bogate i różnorodne. Warto czytać małym dzieciom krótkie wiersze.

Ich rytm i rym wyrabiają słuch i pamięć. Poezja działa na wyobraźnię, kształtuje mowę symboliczną, nie związana bezpośrednio z działaniem.

3. OKRES ZDANIA (drugi- trzeci rok życia)

Trzylatek sprawnie operuje złożonymi z 3-4 wyrazów zdaniami, zrozumiałymi dla otoczenia. Nadal mówi po „dziecinnemu”, jednak fakt, że dziecko mówi niepoprawnie nie upoważnia do naśladowania go, bo to zaburza poprawny rozwój mowy. W wieku dwóch i pół, trzech lat dzieci mają już opanowane podstawy praktycznej znajomości języka, czyli używają określonego zasobu słów zgodnie z regułami gramatycznymi. Jednak zasób ten wymaga ciągłego uzupełniania a gramatyka utrwalania

MAMO, TATO: mówmy do dzieci tak, jak chcielibyśmy, żeby one mówiły do nas! Używajmy poprawnego języka! Od rana do nocy maluchy zasypują rodziców pytaniami. Znalezienie odpowiedzi bywa męczące, ale nie wolno się poddawać. Ten grad pytań świadczy o ścisłym związku rozwoju mowy i myślenia.

NORMA ROZWOJOWA: jest wtedy, gdy dziecko w wieku:

- 0-1 roku- komunikuje się z dorosłymi za pomocą krzyku, głuży, gaworzy, wymawia pierwsze wyrazy: **mama, tata, baba, lala.**
- **1-2 lat-** używa prawie wszystkich samogłosek z wyjątkiem nosowych (ą, ę) oraz wymawia niektóre spółgłoski (**p, b, m, t, d, n, k, ś, ź, ć, dź, ch**). Pozostałe zastępuje innymi. Wypowiada się jednowyrazowo, np.: **kaczka- kaka, pomidor- midol.**
- 3 lata- porozumiewa się prostymi zdaniami, wymawia wszystkie samogłoski i spółgłoski (**p, pi, b, bi, m, mi, t, d, l, li, n, ni, f, fi, w, wi, k, ś, ź, ć, dź, ch, j, k, g, gi**)
- 4 lata- wymawia głoski: **s, z c, dz**
- 5-6 lat: wymawia głoski **sz, ź, cz, dź, r**
- 7 lat: **ma utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek oraz opanowaną technikę mówienia.**

Według T. Zalewskiego gaworzenie powinno pojawić się w 6 miesiącu życia, pojedyncze słowa na pierwsze urodziny dziecka. Proste zdanie powinno być wypowiedziane w czasie drugich urodzin, zdanie rozwinięte w czasie trzecich urodzin, a na czwarte urodziny dziecko powinno umieć opowiedzieć krótką bajkę.

Opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać 6 miesięcy. Demel G. mówi o odchyleniach w jedną lub w drugą stronę rzędu jednego roku.

Półroczne czy roczne różnice nie wywołują niepokoju, gdy natomiast minie trzeci rok życia, a dziecko wypowiada tylko kilka słów, jest to sygnał ostrzegawczy, który powinien spowodować badanie foniatryczne czy logopedyczne.

Treści dotyczące rozwoju mowy dziecka od 4-tego roku życia dostępne są w informatorze: „Mowa dziecka cz.2 (od 4- tego roku życia). Informator dla rodziców i nauczycieli”

Opracowanie:

mgr. Joanna Izraelska

Na podst. literatury autorstwa: M. Smoczyńskiej, E. Minaczakiewicz, R. Wróbel, A. Tyszka